

LAURENSKERK ROTTERDAM

BESTUURSVERSLAG 2019

CONTINUÏTEIT

Op het moment van het schrijven van dit verslag ligt Nederland zo goed als stil vanwege het heersende coronavirus. Zoals alle podia, musea en evenementenlocaties heeft de Laurenskerk haar deuren moeten sluiten en het is op dit moment onduidelijk wanneer die weer geopend kunnen worden. Daarmee heeft Stichting Grote of Sint Laurenskerk (SGLK) in 2020 vooralsnog geen inkomsten uit haar erfgoedactiviteiten (toegangsgelden kerk en torenbeklimmingen). Ook ligt de podiumprogrammering stil en zijn er dus geen inkomsten uit kaartverkoop en collectes en zijn alle verhuuractiviteiten tot nader order geannuleerd. In deze periode van grote onzekerheid op alle genoemde gebieden wordt de vermoedelijke schade voor korte en langere termijn in kaart gebracht.

Er zal door SGLK een beroep worden gedaan op de in ontwikkeling zijnde noodmaatregelen van de overheid (NOW), waaronder in ieder geval arbeidstijdverkorting voor een deel van het personeel. Brancheorganisaties Vereniging Beheerders Monumentale Kerken en het Grote Kerken Overleg, waarbij de SGLK is aangesloten, inventariseren op landelijk niveau de problemen en treden in overleg met de overheid. De gemeente Rotterdam heeft aangegeven soepel om te gaan met het eventueel niet kunnen behalen van de afrekenbare prestaties in 2020.

Het bestuur is er alles aan gelegen om de schade tot een minimum te beperken en de reguliere activiteiten zo snel mogelijk te hervatten.

JAARREKENING

De jaarrekening 2019 van SGLK is vanwege de coronacrisis in de online bestuursvergadering van 6 april vastgesteld. Ondertekening heeft om bovengenoemde reden niet door alle bestuursleden kunnen plaats vinden.

Het resultaat van de exploitatie over 2019 is negatief. Hoewel aan inkomstzijde gepresteerd werd volgens de begroting, stegen aan de andere kant de kosten meer dan voorzien. Soms eenmalig, maar ook structureel, onder meer door een toename van het aantal (verplichte) onderhoudsabonnementen, zoals de maandelijks controle op de brandmeld- en ontruimingsinstallatie en abonnementen voor softwarepakketten. Om een stabielere financiële basis te creëren is in het verslagjaar besloten het toegangstarief van de kerk met ingang van 2020 met € 1,- te verhogen naar € 3,-. Toegang voor jongeren t/m 12 jaar blijft gratis. Verder is ter bezuiniging de verzekeringsportefeuille aangepast en/of overgesloten, zonder dat de dekking daarvan in het geding komt.

Het eigen vermogen bleef positief, maar daarvoor moesten de reserves gedeeltelijk worden aangesproken. Doordat daalde die ten opzichte van 2018 met € 16.000 (van circa € 53.000 naar € 37.000). De bestemmingsfondsen 'orgel' en 'glasraam' stegen door giften gezamenlijk van ca. € 27.000 naar € 54.000. De WOZ-waarde van de dienstwoning is gestegen naar € 336.000.

MEERJARENVISIE

In 2019 is de Meerjarenvisie 2020-2025 *Veel.Meer.Beter.* door het bestuur opgesteld, waarin de koers van de stichting op zowel cultureel-, erfgoed- en zakelijk gebied voor langere tijd wordt uitgezet. Ook is er aandacht voor de functie van de Hervormde Gemeente binnen de muren van de Laurenskerk. De visie kwam tot stand na gesprekken met diverse groepen belanghebbenden, waaronder de Hervormde Gemeente, culturele- en zakelijke partners, jongeren en horecapartijen. Op 5 juli vond een afsluitend mini-symposium plaats o.l.v. Wim Pijbes. In het najaar werd de visie door het bestuur naar aanleiding van voornoemde consultaties vastgesteld.

Speerpunten in de visie zijn meer aandacht voor programmering voor een meer divers publiek, waaronder dat van niet westerse afkomst. Daarom zijn de instelling van een breed samengestelde Programmaraad, de ontwikkeling van de Laurenskerk tot een vooruitstrevend podium voor orgelmuziek (Orgelparadijs) door o.m. het bouwen van een 'hyperorgel', een betere ontvangst van bezoekers en het aanbieden van educatieve projecten op basis van de bestaande permanente expositie voorzien. Tevens is er aandacht voor de verduurzaming van de Laurenskerk ('groene kerken') en de evaluatie en het zo nodig bijstellen van het horecaconcept.

Een prioriteitschema over een periode van vijf jaren maakt deel uit van de visie. Of alle beoogde projecten, waarvan sommige een forse investering vragen, gerealiseerd kunnen worden is afhankelijk van het slagen van fondsenwervingscampagnes in de komende jaren.

INSTANDHOUDING MONUMENT

Met ingang van 2018 valt de Laurenskerk onder de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. De Stichting Grote Kerk heeft als eigenaar van het gebouw voor de periode 2018 t/m 2023 een subsidie van in totaal maximaal € 205.000 toegezegd gekregen (€ 34.000 per jaar). Dit betreft 50% van de subsidiabel verklaarde onderhoudskosten; de overige 50% moet de SGLK, die het onderhoud namens de eigenaar uitvoert, zelf financieren. Per jaar kan er dus gemiddeld voor € 68.000 aan subsidiabel onderhoud worden verricht, mits dit voor de SGLK financieel haalbaar is. In 2018 werd er in totaal € 46.500 aan subsidiabel onderhoud uitgevoerd. In 2019 was dit echter € 6.000. Voor het aanbesteden van het vervangen van delen van het leidendak, waren in 2019 onvoldoende eigen middelen beschikbaar. Er is overigens nog weinig gevaar voor lekkage van het dak, dat jaarlijks geïnspecteerd wordt.

Daarnaast werd er in 2019 voor ruim € 23.500 aan overig (niet subsidiabel) onderhoud aan het gebouw gependeed, hoofdzakelijk aan technisch onderhoud van de installaties. Deze post stijgt de laatste jaren door de kosten van meer (verplichte) onderhoudsabonnementen zoals voor hijsinstallaties, software en de brandmeldinstallatie.

Zoals in eerdere jaarverslagen al werd aangegeven heeft het aanbrengen van de fraaie parkinrichting rondom de Laurenskerk waarschijnlijk geleid tot wateroverlast in de kruipruimte van de Laurenskerk. Sinds de zomer 2016 staat er in de wintermaanden water in grote delen van de kruipruimte. Dit brengt op de lange termijn bouwkundige-, maar op korte termijn technische risico's met zich. Dit probleem wordt sindsdien door de SGLK in samenwerking met de gemeente Rotterdam onderzocht en gemonitord. Diverse onderzoeken en metingen hebben tot op heden geen eenduidige oorzaak opgeleverd, waarmee een oplossing van het vochtprobleem nog steeds niet in zicht komt. Met restauratiearchitect Bureau Polderman wordt verder onderzoek uitgevoerd.

PODIUM VOOR CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

De podiumproducties zijn grotendeels verlopen conform het bij de subsidiënt, de gemeente Rotterdam, ingediende Jaarplan 2019, gebaseerd op het Cultuurplan 2017-2020 van de SGLK. Het aantal geplande producties kwam iets lager uit dan voorzien (67 in plaats van 70) en daarmee werd ook het aantal bezoekers lager.

Het merendeel van de eigen producties komt nog steeds voor rekening van de voor verschillende doelgroepen bedoelde orgelseries. De samenwerkingsprojecten met De Doelen, met Domestica Rotterdam en de Organisatie Oude Muziek zijn succesvol voortgezet.

De Laurenskerk was in 2019 traditioneel weer het podium voor ceremoniële bijeenkomsten zoals de Rotterdamse 4 en 14 mei herdenking, Open Monumentendag, de Dakendagen en de uitreiking van de Laurenspenning.

De Doelen blijft met regelmaat concerten op locatie Laurenskerk uitvoeren. Deze vallen overigens financieel voor een deel buiten het Cultuurplan.

Een volledig en gedetailleerd overzicht van de culturele activiteiten is opgenomen in het Cultureel Jaarverslag 2019.

HYPERORGEL

In 2017 werd aan de SGLK het Pels-orgel uit 1950 van de herbestemde Heilige Familiekerk in Rotterdam geschonken. In het verslagjaar werden de plannen, om dit instrument te gebruiken voor versterking van de orgelfunctie van de kerk, verder ontwikkeld. De technische- en visuele uitwerking van het project is door de zogenaamde Pelsorgelcommissie, in samenspraak met een externe adviseur en een geselecteerde orgelbouwer, in concept geformuleerd. Het oorspronkelijke idee om het geschonken orgel min of meer ongewijzigd te herplaatsen kon niet gehandhaafd worden omdat de kosten daarvan niet in verhouding zouden zijn met de toe te voegen waarde. Daarom is gekozen voor een innovatief concept, een digitaal aan te sturen 'hyperorgel', met een vrijstaande speeltafel met touchscreens. Hierop kunnen in de toekomst ook het huidige koor- en hoofdorgel (na technische aanpassingen) worden aangesloten; drie orgels kunnen dan vanaf één verplaatsbare speeltafel worden bespeeld!

De vrije speeltafel biedt veel mogelijkheden om de orgelprogrammering uit te breiden met 'cross overs' op het gebied van ensemblespel, dans, film e.d., maar ook voor educatieve doeleinden. Ook zal er aanzienlijk meer interactie tussen organist en publiek ontstaan. De uitvoerbaarheid van dit project is grotendeels afhankelijk van bijdragen van fondsen en sponsors. In december kwamen de eerste sponsorbedragen al binnen via onder meer een informeel benefietconcert.

ERFGOED

Het aantal toeristische bezoekers aan de Laurenskerk is in 2019 wederom gestegen. Rotterdam blijft (inter-)nationale bezoekers aantrekken. Door de toeristen afkomstig uit andere werelddelen zien we de spreiding van bezoekers over het jaar toenemen. Reden om met ingang van 2019 ook in de wintermaanden de kerk vijf dagen per week open te stellen en vanaf maart t/m oktober al om 10 uur de deuren te openen.

In 2018 werd besloten tot het laten vervaardigen en aanbrengen van een speciaal herdenkingsraam in het kader van de herdenking van het bombardement van 14 mei 1940 op Rotterdam, te onthullen op 14 mei 2020: de dag van de 80-jarige herdenking. Het ontwerp is in 2019 uitgewerkt en overgedragen aan Glasatelier Hagemeier uit Tilburg. Het project wordt, inclusief de uitgave van een boek, volledig gefinancierd door sponsors en fondsen. In het ontwerp van Janneke Vieggers komen de verwoestende bombardementen op Rotterdam, Coventry en Dresden tot uiting, maar ook de daaropvolgende vrede.

VERHUUR AAN DERDEN

De zakelijke verhuur blijft de belangrijkste bron van inkomsten van de SGLK en is afhankelijk van de commerciële markt die jaarlijks schommelingen laat zien. Magere en vette jaren wisselen elkaar af, maar het resultaat blijft vanaf 2014 gemiddeld positief, waarmee een lichte groei waarneembaar is. Het blijkt echter moeizaam om voldoende financiële middelen te reserveren voor niet subsidiabele investeringen in het gebouw om de exploitatie te verbeteren. Te denken valt onder meer aan de grote renovatie van de toiletgroep, stofferen van stoelen, onderhoud en vervangen van technische voorzieningen. Dat geldt eveneens voor de inspanning van de stichting in het kader van het klimaatakkoord, met onder andere de vermindering van het stroomverbruik. Dit onder meer door de bestaande verlichting in de kerk te vervangen door ledverlichting. In dit kader kwam in 2019 ook een tochtsluis bij de ingang op de agenda.

Om een beter rendement per verhuur te krijgen zijn de huurtarieven in 2019 geïndexeerd. De samenwerking met Van der Linde catering + evenementen, waarmee tevens gezamenlijke marketingactiviteiten worden ontwikkeld, is in 2019 voortgezet. De Swarte Leeuw BV verzorgde de catering bij kleinere evenementen in de kerk en onder eigen vergunning de exploitatie van het terras op het Grotekerkplein.

BESTUUR

Het bestuur kwam in 2019 zeven keer in vergadering bijeen. Daarnaast was het bestuur in 2019 vertegenwoordigd in overlegondes met onder meer de Vereniging Vrienden van de Laurenskerk, het Fonds Instandhouding Laurenskerk, de Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente Rotterdam Centrum en de stichting Gemeentefonds van de Hervormde Gemeente.

Bestuursleden waren tevens betrokken bij verschillende werkgroepen m.b.t. onder meer CandleLikes!, de Bouwcommissie Laurenskerk, de horeca en de Pels orgelcommissie.

In het najaar ging het bestuur op werkbezoek bij Basiliek De Koekelberg in Brussel.

Er hebben in 2019 geen wijzigingen in de samenstelling van het bestuur plaatsgevonden.

Het bestuur bestaat conform de statuten uit zeven leden. De samenstelling van het bestuur is hieronder weergegeven.

CODES GOVERNANCE CULTUUR en FAIR PRACTICE

Binnen het bestuur is vastgesteld dat deze Codes van toepassing zijn voor de SGLK en gevolgd moet worden. In 2016 zijn een aantal documenten opgesteld en vastgesteld door het bestuur, waaronder een bestuurs-, directie- en arbitragereglement en de profielen voor bestuur en directeur.